

Hvordan sætter man rammerne for andres skabelser?

Artiklen beskriver det tværfaglige samarbejde mellem billedkunstner Maria Lau Krogh og Folkekirkens Skoletjeneste i Gladsaxe og Herlev. Artiklen er blevet til gennem en samtale om det at skabe kunstnerisk kvalitet med kristendomsfagligt indhold for skoleelever. Artiklens »jeg« er billedkunstneren.

Af Maria Lau Krogh, billedkunstner og underviser & Anne-Sofie Aabenhus, Folkekirkens Skoletjeneste i Gladsaxe og Herlev

Artiklens udgangspunkt er en række af workshops for 250 5.-6. klasser og deres lærere afholdt gennem Folkekirkens Skoletjeneste i Gladsaxe og Herlev i projektet »Poetisk leg med kristne grundbegreber«. Både workshops og fernisering foregik på Gammelgaard Kunst- & Kulturcenter i 2015.

*»Hvis du ønsker at bygge et skib
så skal du ikke genne folk sammen
for at samle træ,
ej heller pålægge dem opgaver
og arbejde,
men du skal snarere vække i dem
en længsel efter
det store, uendelige hav«*

Antoine De Saint-Exupéry

I samarbejde med Folkekirkens Skoletjeneste i Gladsaxe og Herlev og Folkekirkens Skoletjeneste i Gentofte har jeg som billedkunstner udviklet workshops til flere af skoletjenestens forløb: BeGrib Grundtvig, Poetisk leg med kristne grundbegreber, Døden og i skrivende stund samarbejdes om projektet Bjerget.

I alle projekterne har skoletjenesterne udviklet det faglige indhold, som eleverne har arbejdet med inden workshoppen. For mig har det handlet om at sætte mig ind i dette faglige forløb og dernæst om at sætte rammer for kunstnerisk skaben, hvori eleverne:

- kan udtrykke, hvem de selv er,
- kan blive nysgerrige på, hvad de kan udtrykke visuelt,
- kan blive stolte af det, de skaber.

For at det kan ske, er det min erfaring, at jeg skal være god til at fornemme eleverne samt til at skabe en stemning i de rum, workshoppen afholdes i.

Den faste ramme kan være et kunstnerisk paradoks

Når jeg arbejder med undervisning, som i disse projekter, har jeg begrænset tid med eleverne – i dette tilfælde tre timer. På den tid skal:

- et produkt produceres
- tanker tænkes
- følelser lægges i det
- det afrundes og gøres til helhed.

Hertil kommer elevernes bevidsthed om, at produktet/værket skal udstilles i et offentligt rum – det være sig galleri, kirke eller bibliotek. Det kan godt give en sitrende stemning i rummet og en følelse af, at eleverne skal være kreative på kommando.

Det at være kreativ på kommando er et paradoks, som jeg altid har med i min egen forberedelse: Hvad kan jeg kræve af eleverne? Hvordan faciliterer jeg, at alle elever i klassen får en oplevelse af at have gjort et godt stykke arbejde? Og hvordan skaber jeg en vis grad af inspiration for deres skaben?

I det ene af projekterne havde jeg taget nogle forudgående valg: valg af kukkassemodellen, materialer, farvevalg og opdeling af tid. Disse valg havde jeg truffet ud fra ønsket om, at deres færdige udtryk skulle stå klart og skarpt uden for meget forstyrrelse. Derved tager jeg nogle visuelle og kunstneriske valg på elevernes vegne, som er nødvendige for, at eleverne efter en afsluttet workshop kan stå tilbage med noget, de kan være tilfredse med.

Kukkassen er en lille kasse, som hver elev får udleveret. I dette lille begrænsede rum, skal eleverne forme deres eget udtryk. Der er fire hvide vægge, en åbning udadtil og en bagskærm. Ud fra dette skulle de i figurer og udklip komme med deres eget bud på et begrebs betydning. Begrebet havde de arbejdet med forinden – det kunne være tro, håb, nåde, tvivl eller andre. I elevernes udtryk ville de naturligt inddrage egne personlige erfaringer og oplevelser. Eleverne satte forskellige udklip og former ind i deres kasse. Det kunne være symboler, illustrationer, tegn og signaler. Skabeloner og udklip der sammensættes til en personlig begrebsverden. Nogle af eleverne greb det an i det meget

detaljerede, andre stoppede fx kassen op med ståltråd i et virvar, hvori en enkel menneskefigur sad fast.

At bygge en nysgerrighed op

Den ene af de her omtalte workshops blev afholdt på Gammelgaard Kunst- & Kulturcenter i Herlev. En smuk gammel gård med en hovedbygning og to selvstændige lader indrettet til gallerisale. Vi havde fået øverste etage i hovedhuset til rådighed, som til dagligt fungerer som værksteder.

For at sætte rammen og stemme rummet havde vi i etableret et »hemmeligt rum«. Døren til dette rum var lukket, da eleverne kom, og på den anden side af rummet kørte svag musik. Det skærpede elevernes nysgerrighed. Hvad gemte rummet på? Hvad gemte de voksne på? Og hvor ville de bevæge sig hen i løbet af workshopen? Efter en introduktion blev døren til det hemmelige rum åbnet, og eleverne blev en for en budt indenfor. Rummet var et refleksionsrum. Her var alt overflødigt gemt væk, stille instrumental musik spillede sagte, hvide sedler var lagt på gulvet med påskrevne begreber. Hver elev havde på forhånd fået udleveret et kristent grundbegreb, som de havde med sig til workshopen. Endvidere skulle de i dette rum vælge endnu et begreb, som de mente, kunne give betydning, forståelse for deres medbragte begreb, og de to skulle kobles og anvendes i arbejdet med kassen.

Efter »det hemmelige rum« skulle eleverne ind i »arbejdsrummet«. Her blev de mødt af arbejdsborde og spor af tidligere workshops, der inviterer til arbejdsstemning. De fik præsenteret en buffet af materialer, som de kunne lade sig inspirere af. Buffeten er et bord, hvorpå materialer og redskaber er lagt op i en overskuelig opsætning. Der bruges neutrale kasser, så tingene præsenterer sig selv. Buffeten inviterer til det frie valg – en selvbestemmelse indenfor workshoppens faste rammer. Det er her eleverne går op og overvejer næste skridt, næste valg af materialer. Materialerne er valgt og delt af mig, men eleven oplever det frie valg i selv at kunne gå til og fra, rode, kigge, tage egne valg og lede efter det brugbare for at kunne komme videre.

I arbejdsrummet er det vigtigt, at man kan se, at her arbejdes der: Der var malerklatter på borde og gulv, og andre elever havde her sat deres spor.

Jeg bliver som både kunstner og underviser nødt til at have fingrene i kagedejen, jeg føler ikke, jeg personligt kan undervise i kunst uden selv at være udøvende. Der er en nødvendighed for mig i at have mærket materialet og følt de frustrationer, det kan føre med sig. At have et bredt materialekendskab for at kunne guide andre videre.

Den oplevelse vil jeg gerne kunne give videre til eleverne, og det kræver af mig, at jeg er super forberedt og selv har afprøvet materialerne og teknikkerne. Det giver mig en ro med, at alt er klart og til at gå til. Jeg kan ikke opbygge en stemning af ro og koncentration, hvis jeg ikke selv er på plads.

Om nærvær og kommunikation med eleverne

Gennem kunsten arbejder vi på grænsen mellem det bevidste og det ubevidste. Som kunstner har jeg ingen indflydelse på, hvornår ideerne opstår og hvorfor. Alt i alt handler det for mig om kommunikation og fornemmelse for hvert enkelt individ. Jeg forsøger at se hver enkelt elev og give tiden til at lytte. Hvis jeg gennem dialog kommer nærmere deres tanker, er jeg også bedre i stand til at hjælpe

dem videre i processen. Jeg forsøger at lukke op for, at eleven arbejder selvstændigt med udtrykket ud fra deres egne forudsætninger.

Jeg har et kæmpe ambitionsniveau på mine egne vegne og også på elevernes. Jeg forventer noget stort af dem, og det mærker de. Derfor tager jeg dem dybt seriøst og forventer det samme fra dem.

Den kunstneriske proces er svær at analysere. Men jeg oplever, at der gennem dialog og nærvær kan opstå et åbent rum, hvor eleverne er trygge til at føle sig frem, arbejde, ligge lag på og fjerne lag indtil værket for dem synes helt, så har jeg sat døren på klem. Jeg lytter, fornemmer og hører godt efter, hvor de er i deres proces og prøver at løfte dem videre i en retning. Eleven får min holdning og får også friheden til at være helt selvbestemmende for deres eget endelige udtryk. De må selv nå frem til, at mulighederne kan vendes og drejes og selv finde frem til det mest udtryksfulde. Altså en selvstændig vurdering med udspændt sikkerhedsnet i form af at kunne blive hjulpet videre.

Elevernes rygsæk

De elever, der deltager i de forskellige workshops, er alle forskellige og har forskellige ting med sig i rygsækken: Erindringer, konfrontationer, oplevelser, kultur, historie mv. – alt dette har betydning for læring, åbenhed og hvordan vi mødes i fællesrummet.

Nogle elever arbejder bedst under en nøje tilrettelagt arbejdsproces, hvorimod andre drives mere af inspirationen og den pludselige indskydelse.

Det handler for mig som kunstner og underviser om at kunne åbne rummet op, hvor alle kan deltage med deres »rygsæk«. At turde falde hen og lade sig styre af den kunstneriske proces. At fordybe sig i den og prøve at leve sig ind i den.

Den afsluttende udstilling

Det at tage eleverne alvorligt betyder for mig også at tage deres færdige produkt alvorligt. Derfor bestræber jeg mig på at lave en flot afsluttende udstilling, som eleverne selv kan være stolte af. I alle tre nævnte projekter har der været mangfoldighed og fuldstændig overvældende udstillinger.

I udstillingen fornemmer eleverne, at de er en del af et større fællesskab, de ser de andres værker og den forskellighed, der ligger i hvert værk. Det er tydeligt, at ejerskabsfølelsen bobler i hver af dem. De er kunstnerne, der betragter deres værk.

Det står klart, at de sanselige oplevelser og indsigter vi kan få gennem arbejdet med kunsten, hjælper os til bedre at kunne forstå os selv og hinanden.